

dr inż. Ewa Baran

Uniwersytet Rzeszowski
Katedra Polityki Gospodarczej

Inwestycje infrastrukturalne czynnikiem poprawy spójności terytorialnej obszarów górskich

WPROWADZENIE

Obszary górskie należą do regionów wyróżniających się pod względem fizyczno-geograficznym, gospodarczym i społecznym, gdzie naturalne uwarunkowania – ukształtowanie terenu, klimat i specyfika środowiska przyrodniczego – stanowią zarówno o ich walorach, jak i o ograniczeniach rozwoju społeczno-gospodarczego.

Polska należy do krajów o niewielkim udziale obszarów górskich, gdyż stanowią tylko ok. 2,9% powierzchni kraju, a zamieszkuje je ok. 5,5% ludności. Łączna ich powierzchnia wynosi 25,4 tys. km², z czego na Karpaty, które są górami najwyższymi i najbardziej rozległymi przypada 76,8% powierzchni gór. Ich specyfikę określa peryferyjne położenie i surowe warunki przyrodnicze powodując, że są one mniej przyjazne dla osadnictwa, utrudniają zwłaszcza produkcję rolną, ale również i wiele nierolniczych form rozwoju działalności gospodarczych [Musiał, 2008, s. 11]. Niezależnie od zasięgu terytorialnego oraz naturalnych ograniczeń obszary te pełnią ważne funkcje o znaczeniu ponadregionalnym, co skłania do zwrócenia uwagi na procesy tu zachodzące związane z licznymi zagrożeniami marginalizacją społeczno-gospodarczą.

Wobec braku specyficznych instrumentów polityki regionalnej wspierających rozwój obszarów górskich, które uwarunkowane są przez naturalne ograniczenia zarówno dla funkcjonowania podmiotów gospodarczych, jak ułatwiających życie lokalnych społeczności, pojawia się problem zachowania ich żywotności z uwagi na zasoby o charakterze dóbr publicznych ważne z ogólnospołecznego punktu widzenia.

Włączenie wymiaru terytorialnego do polityki spójności wynikało z nierównomiernego rozwoju społeczno-gospodarczego poszczególnych obszarów. Celem polityki spójności terytorialnej jest nie niwelowanie różnic geograficznych, lecz zapewnienie takich mechanizmów, dzięki którym mogą dokonać się zmiany jakości bazy gospodarczej, społecznej, infrastrukturalnej itp. Sukces polityki spójności zależy od oparcia rozwoju terytorialnego na potencjale endogenicznym oraz wzmocnieniu wymiarem wspólnotowym (wsparcie prorozwo-

jowych przedsięwzięć istotnych w skali lokalnej, które prowadzą do integracji terytoriów) [Kołodziejczyk, 2011, s. 300].

Politykę spójności należy postrzegać przede wszystkim jako zespół działań (międzynarodowych, narodowych) polegających na dostarczaniu dóbr publicznych ułatwiających szeroko rozumianą wymianę między regionami (bądź społecznościami lokalnymi w ramach regionu) i w ten sposób sprzyjających dynamizacji i endogenizacji wzrostu w regionach biedniejszych czy słabiej rozwiniętych (ale także bogatszych czy wyżej rozwiniętych) [Fiedor, 2010, s. 13]. Realizacja zadań samorządów lokalnych utożsamiana z dostarczaniem dóbr publicznych wynika z uwarunkowań legislacyjnych. K. Kopczevska podkreśla endogeniczność lokalnej infrastruktury technicznej, której budowa i utrzymanie należy do zadań samorządów lokalnych [2008, s. 109].

Wobec powyższego pojawia się pytanie jak w specyficznych uwarunkowaniach regionu górskiego przebiegają procesy przemian w zakresie infrastruktury technicznej obszarów górskich Karpat określające podstawy ich rozwoju.

UWAGI METODOLOGICZNE

Obserwacja przemian społeczno-gospodarczych w gminach przeprowadzona przez D. Kołodziejczyk [2011, s. 310–311] nasuwa wniosek o braku polityki spójności, która umożliwiłaby wykorzystanie istniejących zasobów, a jednocześnie stanowiłaby czynnik wyrównujący szanse rozwoju.

Podjęta analiza ma na celu sprawdzenie czy realizowane inwestycje infrastrukturalne jednostek samorządowych służąc poprawie warunków życia ludności oraz sprzyjając rozwojowi gospodarstwu na poziomie lokalnym, wpływają jednocześnie na poprawę spójności regionu poprzez zmiany w dostępności do podstawowych elementów infrastruktury technicznej.

Stan wyposażenia w infrastrukturę obszaru górskiego Karpat przedstawiono na tle przeciętnych warunków w regionie i kraju. Ze względu na szerszą dostępność do informacji statystycznej na poziomie powiatowym i dla jednostek podziału NTS¹ przeprowadzono analizę sytuacji gmin w powiatach wchodzących w skład 2 subregionów: krośnieńskiego i nowosądeckiego. Zasadniczo badano obszar wiejski, tj. jednostki, które nie są miastami na prawach powiatu i leżą administracyjnie na obszarze górzystym Karpat Polskich. Podstawowym źródłem danych były informacje gromadzone w Banku Danych Lokalnych GUS.

Analizowane zjawiska dotyczą okresu członkostwa w UE z uwagi na wiodące cele polityki rozwojowej, służącej zmniejszeniu dysproporcji regionalnych.

¹ NTS – Polska Nomenklatura Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych – dzieli Polskę na hierarchicznie powiązane jednostki terytorialne na 5 poziomach, z czego 3 określono jako poziomy regionalne, a 2 – lokalne; poziom NTS3 grupuje jednostki szczebla powiatowego.

Wiąże się to z realizacją projektów inwestycyjnych finansowanych w przeważającej części ze środków funduszy strukturalnych UE oraz Funduszu Spójności, stąd badano poziom pozyskanych przez samorzady gmin środków UE za okres 2006–2009². Szczególną uwagę zwrócono na zakres zmian stanu wyposażenia infrastrukturalnego oraz stopnia zróżnicowania jednostek samorządowych, co świadczy o wzroście spójności na poziomie regionalnym. Zróżnicowanie jednostek samorządowych określono za pomocą wskaźnika zmienności.

W opracowaniu porównywano wyposażenie w drogi wyrażone gęstością lokalnej sieci drogowej (drogi gminne i powiatowe) i udziałem dróg utwardzonych. Dla oceny zaspokojenia potrzeb w zakresie infrastruktury technicznej określającej jakość życia mieszkańców badano dostęp do podstawowych sieci: wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej. Wykorzystanie tych danych pozwoliło na przeprowadzenie analizy porównawczej, wskazującej na występowanie zróżnicowania podregionów poziomu NTS3 pod względem stanu i postępujących zmian w czasie w dostępie do infrastruktury technicznej obszarów wiejskich karpackiego regionu górskiego w skrajnych latach analizy.

WARUNKI REALIZACJI INWESTYCJI INFRASTRUKTURALNYCH

Procesy rozwojowe cechuje zróżnicowane tempo w skali regionalnej powodując pojawienie się obszarów zagrożonych marginalizacją społeczno-gospodarczą, jako efektu dysproporcji rozwojowych.

Jak wynika z zestawienia tabeli 1 – w 2009 r. wskaźniki charakteryzujące karpackie obszary górskie wykazywały wyraźną odmienność od średnich krajowych. Rozwój gospodarczy mierzony wartością PKB/mieszkańca świadczy o niekorzystnej sytuacji w badanych podregionach, które osiągnęły poziom ok. 20 tys. zł na mieszkańca – zaliczany do najniższych w kraju. Charakterystyczny jest także bardzo niski wskaźnik urbanizacji, powodujący, że adresatem polityki rozwojowej regionu są w głównej mierze mieszkańcy wsi. W przypadku subregionu krośnieńskiego występowanie gmin o najniższej gęstości zaludnienia decyduje o ograniczonych możliwościach wzrostu dochodów własnych, przeznaczanych na inwestycje samorządów.

Obszary górskie należą do regionów, których głównym walorem, o znaczeniu wykraczającym poza granice administracyjne gmin, powiatów czy województw, jest środowisko przyrodnicze. Z cech środowiska przyrodniczego z kolei wynikają funkcje obszarów górskich, do których należą: gospodarka wodna i leśna, turystyka oraz rolnictwo [Czudec, 2010, s. 16–17]. Występowanie cennych zasobów przyrody o ponadprzeciętnym udziale względem

² Zakres czasowy analizy ograniczony został dostępnością danych statystycznych GUS dotyczących poziomu wsparcia środkami UE dla jednostek samorządowych.

kraju ma dwojakie znaczenie – to zobowiązanie do troski o zachowanie jej jakości w długiej perspektywie dla przyszłych pokoleń przez podejmowanie działań ochronnych i związane z tym ograniczenia dla zakresu działalności gospodarczej (związanej z eksploatacją tych zasobów), z drugiej zaś strony to atut dla rozwoju rekreacji i osadnictwa, podnoszący jakość życia społeczeństwa.

Tabela 1. Charakterystyka podregionów poziomu NTS3 tworzących karpacki obszar górski [2009 r.]

Wyszczególnienie	Regiony NTS3		Polska
	Krośnieński	Nowosądecki	
PKB/mieszkańca [zł]	21 211	20 847	
Polska=100	60,2	59,2	x
Gęstość zaludnienia [osoby/1km ²]	87,7	141,2	122,1
Wskaźnik urbanizacji [%]	34,1	18,1	60,7
Udział obszarów chronionych [%]	74,4	78,3	32,2

Źródło: obliczenia własne na podstawie BDL GUS.

Tworzenie dogodnych warunków rozwoju społeczno-gospodarczego na poziomie lokalnym należy do ustawowych zadań samorządu terytorialnego.

Podział na zadania własne obowiązkowe, zaspokajające elementarne potrzeby społeczności i zadania fakultatywne, realizowane w zależności od stanu budżetu powoduje, że część zadań może nigdy nie zostać zrealizowana ze względu na brak środków. Wpisanie tworzenia infrastruktury do zadań własnych fakultatywnych samorządów prowadzi do tego, że muszą istnieć dodatkowe bodźce zewnętrzne do jej dostarczenia. Do takich bodźców można zaliczyć cykl polityczny oraz działania wynikające z działania hipotezy tiebout. Wybór miejsca zamieszkania ma być podyktowany porównaniem przychodów – otrzymane dobra publiczne i kosztów – zapłacone podatki [Kopczewska, 2008, s. 113]. Realizacja polityki spójności daje samorządom możliwość podejmowania inwestycji infrastrukturalnych wspieranych środkami funduszy UE.

Analiza łącznej wielkości środków UE zasilających budżety samorządów gmin w latach 2006–2009 wykazała, że ogólne kwoty pozyskane w województwach stanowiły 15% całkowitych transferów krajowych, a kwoty pozyskane w Regionie Karpackim stanowiły 4,3% tych środków (tab. 2). Najwięcej środków trafiło do gmin powiatu jasielskiego, w którym przeznaczano je głównie na inwestycje. Ogólnie zauważono przewagę tego typu projektów finansowanych ze środków UE w 2006 r., gdy w 2009 podejmowano coraz częściej tzw. projekty miękkie związane z rozwojem lokalnych społeczności.

Tabela 2. Środki z budżetu UE pozyskane przez samorządy karpaccich gmin w podregionach poziomu NTS3

Wyszczególnienie	Łączna kwota pozyskanych środków w latach 2006–2009 [zł]		W tym środki na inwestycje [%]		
	Ogółem	Inwestycyjne	Łącznie w latach 2006–2009	2006	2009
Polska	5 844 517 186,75	4 858 802 098,78	83,1	95,8	74,0
Małopolskie	396 768 199,09	3 252 220 30,31	82,0	96,9	75,2
Podkarpackie	483 325 104,68	407 117 607,32	84,2	95,5	80,6
Powiaty Karpackie					
gorlicki	22 044 962,4	19 118 152,45	86,7	100,0	62,8
limanowski	20 182 673,49	17 520 363,0	86,8	97,1	69,4
nowosądecki	33 143 774,2	27 895 057,08	84,2	98,2	71,0
nowotarski	27 499 633,42	20 787 272,1	75,6	83,3	76,1
tatrzański	8 622 028,83	7 159 546,49	83,0	100,0	82,1
bieszczadzki	5 559 839,46	3 989 368,83	71,8	91,3	69,6
brzozowski	4 829 194,32	2 202 960,08	45,6	39,1	62,0
jasielski	79 504 349,73	74 554 947,97	93,8	95,7	96,6
krośnieński	15 503 824,49	12 883 937,92	83,1	97,7	73,5
sanocki	22 169 883,67	17 686 660,63	79,7	82,2	73,7
leski	10 952 820,57	9 505 425,79	86,8	79,7	88,9
Region Karpacki średnia	22 728 453,14	19 391 244,76	79,7	87,7	75,05
suma	250 012 984,6	213 303 692,3	85,317046	-	-

Źródło: obliczenia własne na podstawie BDL GUS.

ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ OBSZARÓW GÓRSKICH

W warunkach procesów integracji gospodarczej krajów UE i realizowanej polityki spójności, a także potrzeby budowania podstaw konkurencyjności regionalnej pojawia się kwestia powiązania czynników rozwojowych (ich komplementarności) dla realizacji procesów rozwojowych [Kasztelan, 2011, s. 260]. Procesy rozwojowe i związana z nimi aktywizacja gospodarcza wymagają zapewnienia dostępu do infrastruktury technicznej i sprawnego jej funkcjonowania, dlatego w licznych dokumentach wyznaczających priorytety działań rozwojowych na poziomie krajów, regionów i lokalnym uwzględniają potrzebę realizacji inwestycji infrastrukturalnych.

Lokalna infrastruktura techniczna ma dość ograniczony zasięg przestrzenny, ale ma silne oddziaływanie konkurencyjne. O ile z kanalizacji czy drogi lokalnej korzystają jedynie mieszkańcy okolicy, o tyle fakt istnienia takiej infrastruktury może stanowić przewagę konkurencyjną w przyciąganiu nowych mieszkańców.

Stąd infrastrukturę lokalną należy traktować jako dobro lokalne, które ma dodatnie efekty zewnętrzne [Chądzyński, Nowakowska, Przygodzki, 2007, s. 128].

Sieć dróg wiejskich spełnia wiele funkcji, w tym komunikacyjne, produkcyjne, turystyczne i społeczne. Brak systemu dróg przekłada się na niższą pozycję danego terenu wiejskiego, który powinien konkurować o pozyskanie inwestora zewnętrznego dla wywołania zjawiska wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich [Mickiewicz, Wawrzyniak, 2011, s. 475]. Przyjęta *Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa* na lata 2012–2020 zauważa niski poziom rozwoju infrastruktury transportowej jako poważną barierę w rozwoju przedsiębiorczości oraz mobilności pracujących, stąd wśród szczegółowych celów jej realizacji zapisana jest poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa ich dostępności przestrzennej [*Strategia...*, 2012 ([http](http://))].

Specyfika obszarów górskich i utrudnienia wynikające z ukształtowania terenu powodują, że dostępność ludności wiejskiej do podmiotów gospodarczych i instytucji, które określają warunki życia i prowadzenia działalności gospodarczej jest bardzo zróżnicowana. Zestawienie w tabeli 3 wskazuje na zbliżoną do średniej krajowej gęstość lokalnych dróg w badanym regionie, przy czym stwierdzono znacznie korzystniejszą sytuację gmin i powiatów karpaccich położonych na terenie woj. małopolskiego niż w jednostkach samorządowych Podkarpacia; najwyższą gęstością dróg cechował się powiat nowosądecki (224,0 km/100 km²), a najniższe wskaźniki posiadały powiaty bieszczadzki i leski (35–36 km/100 km²) – stąd wynikała duża zmienność gęstości dróg karpaccich obszarów górskich. Poza wspomnianymi utrudnieniami wynikającymi z tego stanu, powoduje to także ograniczenia dostępu dla turystów zainteresowanych korzystaniem z licznych walorów regionu Bieszczad.

Tabela 3. Zmiany stanu dróg lokalnych na tle kraju

Wyszczególnienie	Drogi gruntowe w ogóle dróg gminnych [%]		Drogi gruntowe w ogóle dróg powiatowych [%]		Łączna gęstość dróg gminnych i powiatowych [km/100 km ²]
	2006	2009	2006	2009	
Polska	54,7	49,2	10,4	9,6	107,0
Małopolskie	32,0	29,1	2,8	2,4	171,7
Podkarpackie	42,0	34,3	6,1	5,5	89,0
Region Karpacki	41,5	34,6	3,6	3,1	107,5
Zmienność	44,8	47,5	101,2	110,5	54,7

Źródło: obliczenia własne na podstawie BDL GUS.

Badania jakości sieci drogowej ujawniły przewagę obszarów karpaccich nad przeciętnym stanem w kraju ze względu na niższy udział dróg gruntowych – najlepszą sytuację stwierdzono w gminach i powiatach woj. małopolskiego –

przykładowo w powiecie tatrzańskim drogi gruntowe gminne stanowiły jedynie ok. 3%, a powiatowe – w 100% posiadały nawierzchnię twardą. Szczegółowa analiza wykazała najkorzystniejsze zmiany pomiędzy skrajnymi latami w powiecie jasielskim, gdzie udział gminnych dróg gruntowych zmniejszył się z 51,1% w 2006 r. do 23,2% w 2009 r., co łączy się z faktem pozyskania znacznych kwot środków UE przeznaczanych na projekty inwestycyjne (tab. 2).

Zestawione w tabeli 4 wskaźniki dostępności do podstawowych sieci dla skrajnych lat okresu członkostwa Polski w UE³ wskazują na korzystne zmiany. Podobnie jednak jak w kraju – również w badanym regionie, komunalna gospodarka wodno-ściekowa na obszarach wiejskich nadal nie jest zrównoważona o czym świadczy dominacja systemów wodociągowych bez kanalizacji [*Strategia...*, 2012 (<http>)]. Jako niepokojące zjawisko należy wskazać wyraźny niedorozwój sieci wodociągowej na wsi w regionie górskim i ogólnie niewielkie korzystne zmiany w tym zakresie, a szczególnie w jednostkach samorządowych obszaru karpackiego na Podkarpaciu. Największe ograniczenia wystąpiły w powiecie gorlickim, a poprawa dostępu do wodociągu polegała na zmianie wskaźnika z 11,5% do 15,5% w 2010 r.; zauważyć należy, że nawet najwyższy wskaźnik w 2010 r. dla powiatu leskiego (50,5%) był znacząco niższy od średniej krajowej, a pomimo roli tego elementu infrastruktury tempo zmian w tym zakresie było znacznie słabsze niż w przypadku pozostałych sieci. Odmienna sytuacja występowała w dostępie do sieci kanalizacyjnej, gdzie w powiatach regionu karpackiego o najlepszym stanie (krośnieński, tatrzański i sanocki) wskaźniki prawie dwukrotnie przewyższały średnią krajową zarówno w 2004 i 2010 roku. Podobna sytuacja badanego regionu wystąpiła w dostępie do sieci gazowej.

Tabela 4. Wskaźniki dostępu do infrastruktury technicznej
[% mieszkańców korzystających z sieci]

Wyszczególnienie	Wodociągi		Kanalizacja		Gaz	
	2004	2010	2004	2010	2004	2010
Polska	71,3	75,2	17,3	24,8	17,8	20,9
Małopolskie	52,4	58,1	13,7	22,0	47,2	49,5
Podkarpackie	62,0	64,4	25,8	37,2	57,3	60,1
Region Karpacki	30,0	34,1	19,0	30,2	41,9	44,1
Zmienność	34,6	32,2	45,3	37,5	75,29	71,5

Źródło: obliczenia własne na podstawie BDL GUS.

Podjęte badania zróżnicowania wewnętrznego jednostek terytorialnych obszarów górskich Karpat wykazały wprawdzie występowanie wyraźnych zróżnicowań dostępu do podstawowej infrastruktury sieciowej na wsi – szczególnie gazowej, ale wartości wskaźnika zmienności dla wybranych lat analizy wykazują nieznaczny spadek zróżnicowań, a tym samym poprawę spójności wewnętrznej regionu.

³ Ostatnie dane dostępne w BDL dla 2010 r.

PODSUMOWANIE

Dążenie do spójności terytorialnej jest istotną kwestią polityki rozwojowej UE, która jest realizowana przy finansowym wsparciu przemian w regionach o niskich wskaźnikach rozwoju. Cechy środowiska przyrodniczego i naturalne ograniczenia rozwoju obszarów górskich tworzą bariery dla aktywizacji społeczno-gospodarczej, niezbędnej dla zapewniających trwałość procesów rozwoju, ze względu na znaczenie ich zasobów o ponadlokalnym znaczeniu – o charakterze dóbr publicznych. Dzięki możliwości pozyskania zewnętrznego wsparcia niezbędnych inwestycji infrastrukturalnych ze środków UE następuje poprawa warunków życia i działalności gospodarczej oraz podlegają ochronie cenne zasoby środowiskowe. Dziedzina, która może być podstawą przedsiębiorczości na obszarach górskich jest szeroko rozumiany sektor usług, a w nim szczególnie miejsce zajmuje turystyka, której rozwój warunkowany jest także stanem poszczególnych elementów infrastruktury. Dlatego transfery pomocy finansowej stymulującej rozwój lokalny sprzyjające uaktywnieniu zasobów tych obszarów powinny być postrzegane jako inwestycja dająca przyszłe efekty o szerokim wymiarze społecznym, co służy także poprawie spójności międzyregionalnej i wewnątrzregionalnej.

LITERATURA

- Chądzyński J., Nowakowska A., Przygodzki Z., 2007, *Region i jego rozwój w warunkach globalizacji*, CeDeWu, Łódź.
- Czudec A., 2010, *Specyficzne uwarunkowania rozwoju regionów górskich [w:] Czynniki kształtujące konkurencyjność regionu górskiego (na przykładzie polskich Karpat)*, Wydawnictwo UR, Rzeszów.
- Fiedor B., 2010, *Pomoc zewnętrzna i endogenizacja wzrostu. Polityka spójności – ze szczególnym uwzględnieniem UE. Kilka refleksji*, Prace naukowe UE we Wrocławiu nr 143, *Spójność w rozwoju regionalnym w Polsce obecnie i w przyszłości*, Wrocław.
- Kasztelan A., 2011, *Ocena środowiskowej konkurencyjności regionów w Polsce*, Prace naukowe UE we Wrocławiu nr 166, *Polityka ekonomiczna*, Wrocław.
- Kołodziejczyk D., 2011, *Spójność terytorialna gmin w Polsce w aspekcie gospodarczym*, Prace naukowe UE we Wrocławiu nr 166, Wrocław.
- Kopczewska K., 2008, *Infrastruktura techniczna jako przykład dobra publicznego dostarczanego przez samorząd [w:] Samorząd lokalny – dobro publiczne*, wyd. CeDeWu, Warszawa.
- Mickiewicz A., Wawrzyniak B.M., 2011, *Znaczenie infrastruktury technicznej dla kształtowania obszarów wiejskich*, Prace naukowe UE we Wrocławiu nr 166, *Polityka ekonomiczna*, Wrocław.

Musiał W., 2008, *Ekonomiczne i społeczne problemy rozwoju obszarów wiejskich Karpat Polskich*, IRWiR PAN, Warszawa.

Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012–2020, MRiRW, Warszawa, <http://minrol.gov.pl>

Streszczenie

Poprawa spójności sprowadza się do wyrównywania istniejących dysproporcji rozwojowych pomiędzy regionami, w tym terenów wiejskich. Jest to wiodący cel polityki strukturalnej UE realizowany poprzez stworzenie instrumentów finansowych m.in. wspierających inwestycje infrastrukturalne. Efekty działań samorządów terytorialnych w zakresie rozwoju infrastruktury technicznej decydują zarówno o lokalnych możliwościach rozwoju społeczno-gospodarczego, jak również o dostępie do dóbr publicznych obszarów górskich dla szerszego grona społeczeństwa. W ujęciu regionalnym zmiany w tym zakresie określają także stopień poprawy ich spójności na poziomie lokalnym. Przeprowadzone badania wykazały wprawdzie poprawę istniejącego stanu, ale zauważalne jest nadal występowanie znacznych dysproporcji w dostępie do lokalnej infrastruktury, co ogranicza realizację podstawowych funkcji obszarów górskich. Ze względu na utrudnienia naturalne i specyfikę walorów, wymagają one realizacji polityki wspierającej ich dalszy rozwój, którego podstawę stanowią poszczególne elementy infrastruktury technicznej.

Infrastructural Investment as a Mountain Area Cohesion Enhancement Factor

Summary

The improvement of cohesion consists in settling the existing developmental disproportions between the regions, including rural areas. It is one of the major objectives of the EU structural policy realized by creating financial instruments, inter alia, supporting infrastructural investments.

Local government activities for development of technical infrastructure play a critical role both in defining socio-economic opportunities of a given place and access to public goods in mountain areas for society at large. In the regional context, changes in infrastructure determine cohesion increase at the local level too. The research findings have proved this right as verified by a notable improvement in mountain areas in this respect, yet high level of disparities in access to local infrastructure still poses a serious limitation which prevents mountain areas from fulfilment their all basic functions. Due to all the natural impediments and specificity of natural features of the environment, mountain areas require policy fostering their development whose crucial element is development of technical infrastructure.